

Kulturmiljølovutvalget

Røros/Plaassja, 31.01.2023

Vår ref.	Løpenr.	Arkivkode	Saksbehandler	Deres ref.
23/118-2	1038/23	K00	Magnus Borgos 924 26 897	

KULTURMILJØLOVUTVALET - INVITASJON TIL Å KOMME MED SKRIFTLIGE INNSPEL

Røros kommune viser til invitasjon fra Kulturmiljølovutvalget til å sende inn innspill til arbeidet med ny kulturmiljølov. Nedenfor følger vårt innspill til arbeidet.

Vern av kulturminner og kulturmiljøer

Formålsbestemmelsen til dagens kulturminnelov lov slår fast at «*Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som en del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.*»

Videre sier loven at det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Røros kommune legger til grunn at formålet for vern av kulturminner og kulturmiljøer fortsatt skal bygge på kulturmiljøene som kilder til kunnskap og opplevelser.

Nyere tids arkeologi

Dagens kulturminnelov hjemler kun beskyttelse av arkeologiske kulturminner eldre enn 1537 når en ser bort ifra samiske kulturminner (1917), mynter (1650) og skipsfunn. Dette medfører at store mengder arkeologiske kulturminner og kulturlag ikke har noen beskyttelse. Vi har relativt få skriftlige kilder fra perioden 1537-1800 som gir gode beskrivelser av de fysiske omgivelsene i byer og tettsteder i denne perioden. Her vil de fysiske kulturlagene være viktige kunnskapskilder for denne perioden av norsk historie. Kun et fåtall steder, blant annet Røros, har i dag innført ulike typer for lokalt vern for denne typen kulturminner. Dette henger direkte sammen med finansieringen av evt. lovpålagte sikrings/overvåkings- og utgravingsarbeider.

Siden dagens kulturminnelov ikke gir beskyttelse for arkeologiske kulturminner yngre enn reformasjonen risikerer vi å miste verdifull kunnskap om en periode fra norsk historie vi har få skriftlige kilder fra. Røros kommune oppfordrer derfor kulturmiljølovutvalget til å se på om aldersgrensen for automatisk fredning av arkeologiske kulturminner bør justeres og om en bør se på en geografisk tilnærming til f.eks. byer og tettsteder.

I mandatet til utvalget er det lagt til grunn av «Forurensar betaler-prinsippet» skal videreføres. Samtidig åpnes det opp for at utvalget skal utrede i hvilke tilfeller og i hvilken grad det skal gjøres unntak fra dette prinsippet og i hvilken grad staten skal dekke kostnadene. Denne vurderingen henger nært sammen med problematikken ovenfor.

Verdensarv

I flere stortingsmeldinger de siste årene er det nedfelt at verdensarvområdene skal utvikles som fyrstårn for den beste praksisen innen natur- og kulturminneforvaltning. De norske verdensarvstedene er svært forskjellige og har alle sine ulike utfordringer. Verdensarvverdiene har ikke et automatisk vern i dag som en følge av statusen. Verdiene må sikres gjennom de mulighetene som ligger iblant annet kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Dagens lovverk gir muligheter til beskyttelse av enkeltobjekter og til dels områder gjennom blant annet reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven, mens større landskapsrom og visuell påvirkning er vanskeligere å håndtere. I tillegg kommer ulike former for tiltak som ikke krever behandling etter plan- og bygningsloven. Dette kan f.eks. være:

- Kraftutbygging/kraftoverføringsutbygging
- Tiltak i tråd med eldre vedtatte planer (eldre enn verdensarvstatusen)

Kravene som ligger til konsekvensutredninger i dagens norske lovverk er ofte ikke tilstrekkelig til å synliggjøre hvilke konsekvenser tiltak har for verdensarvverdiene. Internasjonale veiledere for Impact Assessment/KUVA er foreløpig ikke integrert i det norske KU-systemet.

Norge har forpliktet seg til å ivareta verdensarvverdiene for kommende generasjoner og for hele menneskeheten. I dag opplever verdensarvkommunene at det er en mangelfull samkjøring mellom ulike statlige sektorer når det gjelder forvaltningen av verdensarvverdiene. Dette har trolig flere årsaker, men en tydeliggjøring av det sektorovergripende forvaltningsansvaret for verdensarven i ny kulturmiljølov og plan- og bygningsloven, ville gitt et mer direkte oppdrag til forvaltningen.

Med hilsen
Rossen tjelste / Røros kommune

Magnus Borgos
Byantikvar